

POSUDEK ŠKOLITELE

Čeněk Peleška, 2016, Kagjüpa – škola tibetského buddhismu. Bakalářská práce, Ústav jižní a centrální Asie, FF UK, 59 stran.

Čeňka Pelešku znám jako studenta, který od počátku studia tibetanistiky projevoval o daný obor značný zájem. Jeho úvodní nevýhoda byla daná skutečností, že není absolventem gymnázia humanitního zaměření. Čeněk Peleška se tak musel setkávat s většími obtížemi, než tomu bylo u jeho spolužáků. Zároveň bylo v jeho případě jasné, že zájem o tibetanistiku ho vedl i k četbě nekritické a problematické literatury.

Čeněk Peleška mě příjemně překvapil značným úsilím vkládaným do studia, které vedlo k poměrně dobrým studijním výsledkům. Zároveň se dokázal vypořádávat s kritickým náhledem na tibetská náboženství. Jeho úsilí i zájem o tibetanistiku je například patrný i z jeho postupně vytvářeného přehledu studovaných témat bakalářského studia v elektronické podobě, včetně překladů tibetských textů čtených během seminářů četby v tibetštině. Tyto učební materiály jsou přehledně zpracované a velmi prospěšné ostatním studentům. Čeněk Peleška je velkoryse poskytl novým studentům bakalářského studia.

Celkově konstatuji, že si Čeňka Pelešku je třeba ocenit především za jeho píli a vztah k danému oboru.

Pokud jde o bakalářskou práci, dané téma bylo navržené Čeňkem samotným. Původně se chtěl věnovat nauce tradice kagjüpa, což je nesmírně obtížné a bezbřehé téma, které leze těžko zpracovat bez dobré znalosti primárních tibetských textů. Jako základní literaturu k tradici kagjüpa jsem mu doporučil anglický překlad rozsáhlé tibetské kroniky *Modré letopisy (Deb ther sngon po)* vzešlé právě z prostředí tradice kagjüpa. Čeněk Peleška však nesložil zkoušku z angličtiny – a tudíž se nepřihlásil k obhajobě ve stejném roce jako jeho spolužáci. Mezitím však během jednoho roku chybějící zkoušku úspěšně absolvoval a napsal bakalářskou práci. Poslal mi ji však několik dní před odevzdáním, neměl jsem tedy příležitost skutečně danou práci vést ani komentovat.

Bakalářská práce trpí velmi širokým vymezením svého tématu, které je prakticky popisem linií jednotlivých mistrů. Přes velké množství existující sekundární literatury i primárních pramenů však autor vychází v podstatě jen ze dvou zdrojů. Tím je zmíněný anglický překlad kroniky *Modré letopisy* a sebrané texty dobrého znalce dané tradice G. E. Smithe publikované pod názvem *Among Tibetan Texts*. Oba texty jsou vynikajícími prameny, ale zdaleka nepostačují na pokrytí tak širokého tématu. Místy sahá Čeněk Peleška i po jiných obecnějších textech, ale toto se děje jen velmi výjimečně a dané texty nejsou hlavními prameny ke studiu tradice kagjüpa.

Vlastní práce je tak v podstatě přeloženými výpisky ze zmíněné kroniky, ke kterým se občas přidá komentář čerpající z práce G. E. Smithe. Na jednu stranu lze podotknout, že i anglický překlad *Modrých letopisů* je nesmírně hutným textem, ve kterém se občas obtížně orientuje. Čeněk Peleška se s prodráním tímto textem vypořádával poměrně dobře a jsem si jistý, že na rozdíl od často špatně informovaných, ale často líbivých sekundárních pramenů o dané tradici tibetského buddhismu, bude práce s tímto poněkud syrovým pramenem v budoucnosti pro Čeňka velmi užitečná. Ovšem zároveň s tím je zřetelné, že podstatný účel bakalářské práce zůstal nenaplněný. Studenti by skrze existující relevantní literaturu k vybranému tématu měli sami zakusit principy, na kterých se zakládá kritická akademická práce. Měli by ideálně k danému tématu shrnout kritickou akademickou diskuzi a zároveň tak nahlédnout způsoby takové práce. K tématu tradice kagjüpa existují přinejmenším desítky zásadních sekundárních pramenů, které Čeněk Peleška neměl ani šanci obsáhnout.

Výsledkem je tak místy zábavná mozaika kuriozit ze životů mistrů zahrnovaných pod název kajjüpa, která kopíruje strukturu tibetské kroniky. O významných postavách typu Urgjünpy (str. 51) existují zásadní články od Leonarda van der Kuijpa, k Marpovi (str. 14) existují dobré studie v řádu desítek textů, které poukazují na skutečnost, že z reálného života Marpy nevíme téměř nic. Typický je asi případ Milaräpy. Tento oslavovaný básník a jógin byl kromě desítek studií i předmětem kritického studia existujících oslavných životopisů z pera Andrew Quintmana v nedávno publikované knize. Tuto zásadní publikaci máme v knihovně, autorovi jsem se o ní zmiňoval, ale nakonec je Milaräpa pojednaný na nějakých deseti řádcích textu (str. 16) bez odkazů třeba i na existující české překlady jeho básní.

Tyto výpisky z tibetské kroniky jsou navíc prováděné poměrně mechanicky a náhodně. Není jasné, jakými kritérii se autor řídil. Mechanické vypisování se poněkud mění od str. 37, kde se začínají objevovat i autorovy vlastní postřehy a komentáře. Některé z nich jsou i vydařené, např. na str. 50 se objevuje krátká, ale zajímavá úvaha o ženách ve vztahu k představitelům této tradice.

Pokud přistoupíme k hodnocení formální stránky práce, pochválit je možné poměrně dobře zvládnuté přepisy tibetských jmen podle českého úzu (tzv. transkripce). Práce jich uvádí velké množství, ale i tady se najdou chyby. Týká se to především přepisu tibetského písmene „ca“, které autor ponechává přepisované podle úzu užívaného v angličtině jako „tsa“ (především ve slovech Tsang /správně Cang/ na str. 40, Gjaltsa namísto Gjalca na str. 42, Tsangpa namísto Cangpa na str. 43, 44, 46, 47, 48, Tsang Nön namísto Cang Nön na str. 51, 52, atp.).

Přepis písemného záznamu tibetštiny se řídí mezinárodním územ a není zde mnoho chyb.

U přepisu sanskrtu se autor rozhodl ponechat v textu názvy přepsané podle mezinárodního úzu. Je v tom sice poměrně důsledný (i tady se najdou drobné chyby, ale není jich mnoho), ale toto rozhodnutí považuji za poněkud nešťastné. Pro běžného čtenáře bude matoucí např. přepis „vajra“ namísto česky znějícího „vadžra“. Lepší by bylo přepisovat termíny podle zavedeného českého úzu a buďto přidat do závorky mezinárodní přepis u prvního výskytu, nebo na závěr práce uvést seznam sanskrtských názvů s mezinárodními přepisy.

Kamenem úrazu jsou však velmi časté chyby v češtině. Týkají se zejména psaní „i“ a „y“ (např. „Marpovy žáci na str. 15; „linie...byli“, „systémy...byli“ na str. 17; „Gampopovy žáci“ na str. 18; „rodiče zemřeli“ na str. 24, dále namátkou str. 29, 34, 36, 42, 43, 49). Druhým okruhem chyb v češtině je psaní velkých písmen, zejména v adjektivech („Kadampovský klášter na str. 18; „Ningmapovské vlivy“ na str. 20; „Mongolský a Čínský císař“ na str. 21, 22; „Dzogčhenová terma“ na str. 22; „mongolové“ na str. 27; „Tangutská ochrana“ a „Sakjapovská nadřazenost“ na str. 29; „Tibetská země“ na str. 30; „Cejlonskými arhaty“ na str. 33, „Mongolské oddíly“ na str. 41, atp.). Tyto chyby nejsou jen náhodnými opomenutími (o množství jiných opomenutí se zde nevyjadřuji, Čěnkovi jsem je označil v textu bakalářské práce).

Doléhá na mě nelehký úkol tuto práci zhodnotit. Pozitivem je zřetelné úsilí vložené jejího zpracování, autor do ní vložil patrně dost svého času. Negativa jsou také jasná – špatně zvolené téma, neucelenost ve smyslu „výpisků z jedné kroniky“, časté chyby v češtině, atp. Z různých pro a proti vychází, že práce nakonec splňuje standardy kladené na bakalářskou práci. Navrhuji hodnocení „dobře“ (3).

V Praze 17. 8. 2016

Doc. Daniel Berounský, Ph.D

Školitel, Ústav jižní a centrální Asie